

Марія Гаврилишин

Львівський національний університет імені Івана Франка

Шлюб англійського принца Едварда Вигнанця у контексті європейської політики Ярослава Мудрого

Київський князь Ярослав Мудрий (1019—1054) прославився серед інших давньоруських князів вдалою зовнішньою політикою, яка остаточно вивела Київську Русь на міжнародну політичну арену як повноправного партнера. Цьому сприяла його політика використання династичних шлюбів як способу налагодження та утвердження міждержавних стосунків, через що його назвали «тестем Європи». У різний час, шляхом укладення низки шлюбів між представниками Рюриковичів та правлячих королівських династій Європи, були налагоджені міждержавні зв'язки із французьким, норвезьким, угорським та польським королівствами, а також рядом інших держав.

Зовнішня політика Ярослава Мудрого давно перебуває у сфері зацікавлення істориків, однак один із її векторів залишається малодослідженим. Поза увагою істориків залишилося питання контактів Ярослава Мудрого із представниками династії Етелінгів, зокрема впливу київського князя на укладення шлюбу між Едвардом Етелінгом (Вигнанцем) та Агатою.

В сучасній англійській історіографії практично не піддається сумніву гіпотеза про те, що принц із саксонської династії Едвард Вигнанець (1016—1057) перебував у вигнанні на території Київської Русі¹. Едвард Етелінг, син англійського короля Едмунда Залізнобокого (989—1016),

¹ Детальніше про те, яким чином вигнанці потрапили на територію Київської Русі, див.: М. Гаврилишин: *Київський слід у біографії Едварда Вигнанця*. В: *Княжа доба: історія і культура*. Вип. 7. Львів 2013, с. 31—37.

був висланий разом з братом Едмундом із англійського королівства після приходу до влади данського завойовника Кнута I (985—1037). За посередництвом варягів, англійські принци знайшли притулок при дворі Великого князя київського Ярослава Мудрого, де проживали до 1046 р.²

Едвард Вигнанець та його брат прибули до Київської Русі у період між 1025—1028 рр.³. А оскільки у цей час вони були неповнолітніми, тому ймовірно, що їхнім опікуном впродовж всього часу їхнього проживання при цьому дворі був Ярослав Мудрий. Опікуном обох Етелінгів київський князь міг стати на підставі двох фактів:

- по-перше, Ярослав Мудрий доводився Едварду Вигнанцю та його братові дядьком, оскільки його дружина княгиня Інгенгерда-Ірина була двоюрідною сестрою матері принців Ельгіти, а отже доводилася їм тіткою⁴;
- по-друге, із англо-нормандської метричної хроніки Жофре Гаймара, яка серед збережених джерел містить найбільшу кількість інформації про континентальні поневіряння спадкоємців англо-саксонського королівського дому, відомо, що князю обоє Етелінгів були передані на виховання від їхнього варязького опікуна Вальгара за наказом шведського короля⁵.

Постає питання: які функції виконував Ярослав Мудрий як опікун принців під час їхнього перебування при княжому дворі? Угорський дослідник Габріель Ронні, який у монографії *Втрачений король Англії: Східноєвропейські поневіряння Едварда Вигнанця* зробив спробу детально відтворити життя Едварда Вигнанця при європейських правлячих дворах, підкреслює, що київський князь безумовно відповідав за життя і безпеку принців, а також за їхнє виховання, освіту та військовий вишкіл згідно середньовічних традицій⁶. Імовірно, що обидва принци після досягнення ними відповідного віку вступили на військову службу у лавах найманої варязької армії великого князя київського⁷. Нам достеменно невідомі причини, через які київський князь вирішив надати притулок двом англійським вигнанцям та стати їхнім опікуном, але присутність представників законної англійської династії Етелінгів при дворі розширяла можливості князя у західному векторі його політики. Зокрема, Ярослав Мудрий міг організувати укладення шлюбу між принцями та представ-

² Там само, с. 37.

³ Там само.

⁴ G. Ronnay: *The Lost King of England: the East European Adventures of Edward the Exile*. Woolbridge 2000, с. 53.

⁵ *The Anglo-Norman Metrical Chronicle of Geoffrey Gaimar*. Ed. T. Writch. London 1850, с. 158—159.

⁶ G. Ronnay: *The Lost King of England...*, с. 65.

⁷ Там само.

никами певних європейських королівських дворів таким чином, щоб цей шлюб відповідав інтересам Київської Русі.

Зважаючи на те, що Ярослав Мудрий виконував функції опікуна Етелінгів, варто визначити, чи вирішував він як опікун питання їхнього одруження. У хроніках немає інформації про шлюб молодшого принца Едмунда, тому з'ясувати, чи впливав Ярослав Мудрий на питання одруження Етелінгів, можна, лише визначивши місце, де було укладено шлюб між Едвардом Вигнанцем та Агатою.

У джерелах про це одруження подано дуже обмежену інформацію. У хроніках англійського походження факт укладення шлюбу подається уже постфактум під датою повернення Едварда Етелінга до Англії у 1057 р.⁸ Жодної інформації про місце укладення шлюбу немає, автори обмежуються іменами дітей, різними версіями стосовно походження дружини принца та тим, що її сім'я прибула з Угорщини.

Визначити місце одруження Едварда із Агатою можна шляхом аналізу наявних хронологічних даних. Нам відомо, що Едвард разом із братом до 1046 р. перебували на території Київської Русі⁹. У 1046 р., разом із варязькою армією Ярослава Мудрого, котра була надана іншому вигнанцю — угорському принцу Андрію, майбутньому королю Андрію I Католику (1046—1060), прибув до угорського королівства, де взяв участь у війні проти угорського короля Петра Орселло (1038—1046) та проницької партії.

Наступною важливою датою, що дозволяє нам визначити рік, коли було укладено шлюб Едварда Вигнанця та Агати, є рік народження старшої дитини подружжя. Із різних англійських хронік нам відомо, що подружжя повернулося до англійського королівства з трьома дітьми — Маргарет, Христиною та Едгаром¹⁰. Найбільшою кількістю інформації історики володіють стосовно Маргарет (1045—1093), котра була найстаршою із дітей подружжя і стала королевою Шотландії, пізніше була канонізована у 1250 р. Маргарет вважається старшою дитиною подружжя, хоча, зважаючи на високу дитячу смертність в епоху середньовіччя, можна припустити, що вона була старшою із дітей, що дожили до переїз-

⁸ *The Saxon Chronicle*. Ed. J. Ingram. London 1823, c. 247—248; Simeon of Durham: *History of the Kings of England*. In: J.R. Stevenson: *The Historical Works of Simeon of Durham*. London 1905, c. 540; Florence of Worcester: *Chronicle*. Ed. T. Forester. London 1834, c. 159; William of Malmesbury: *Chronicle of the Kings of England*. Ed. J.A. Giles. London 1866; *Chronica de Mailros: e codice unico*. Edinburgi 1835, c. 43—44.

⁹ М. Гаврилишин: *Київський слід у біографії Едварда Вигнанця...*, c. 36; G. Ronnau: *The Lost King of England...*, c. 91.

¹⁰ *The Saxon Chronicle...*, c. 266; Simeon of Durham: *History of the Kings of England...*, c. 526; Florence of Worcester: *Chronicle...*, c. 133; Henry of Huntingdon: *The Chronicle*. Transl. and ed. by Th. Forester. London 1803, c. 205—206; *Chronica de Mailros...*, c. 43—44.

ду сім'ї до англійського королівства. Традиційно роком народження Маргарет вважається 1045 р., але деякі історики припускають, що роком її народження міг бути і 1044 р.¹¹ Виходячи із року народження майбутньої шотландської королеви, шлюб Едварда Вигнанця та Агати було укладено не пізніше початку 1045, або раніше. Враховуючи, що Едвард Вигнанець залишив територію Київської Русі із угорським принцом Андрієм у 1046 р., то очевидно, що шлюб було укладено при дворі Ярослава Мудрого. Зважаючи на те, що ми не знаємо точно, чи була Маргарет однозначно першою дитиною подружжя, не можна точно визначити рік, коли було укладено шлюб, але ця подія відбулась не пізніше ніж на початку 1045 р.

Підтвердження цього факту ми знаходимо у англійському джерелі XII ст. — *Законах Едуарда Сповідника (Leges Edwardi Confessoris)*. Закони були написані анонімним автором французького походження, який проживав поблизу містечка Ковентрі (Англія), і написав свою працю між 1130—1140 рр., базуючись на джерелі, що було невідомим іншим тогочасним англо-нормандським хроністам¹². До нашого часу Закони Едварда Сповідника дійшли у 41 списку. У другому списку цього джерела ми знаходимо інформацію про одруження Едварда Вигнанця. Автор Законів пише, що Едвард (Вигнанець), син Едмунда (Залізнокорого), шукав притулку після вбивства батька в Русі; він жив при дворі Малескладуса¹³ і там, в Русі, одружився із жінкою благородного походження, що народила йому Едгара Етелінга, Маргарет і Христину¹⁴. Автор законів не зазначає дати укладення цього шлюбу, однак підтверджує той факт, що Едвард Вигнанець одружився з Агатою при дворі Ярослава Мудрого.

Нам відомо, що при дворі Ярослава Мудрого у різний час перебувало багато вигнанців королівського роду і кожен із них так чи інакше був використаний князем у досягненні певних зовнішньополітичних інтересів. Для прикладу, угорський вигнанець принц Андрій отримав від князя підтримку у боротьбі із прони́мецькою партією. Допмагаючи принцу Андрію здобути трон, Ярослав Мудрий убезпечував себе від посилен-

¹¹ W. Humphreys: *Agatha, Mother of St. Margaret: The Slavic versus Salian Solution — a Critical Overview*. "Foundations" 2003, no 1, c. 34.

¹² G. Ronnay: *The Lost King of England...*, c. 115.

¹³ Malesclodus — цим ім'ям на думку Габрієля Ронні французькі хроністи називали Ярослава Мудрого; там само, c. 57.

¹⁴ „Iste supradictus Edmundus habuit filium quendam qui uocatus est Ædwardus, qui mortuo patre timore regis Canuti aufugit de ista terra usque ad terram Rugorum, quam nos uocamus Russeiam. Quem rex ipsius terre, Malesclodus nomine, ut audiuit et intellexit quis esset et unde esset, honeste retinuit eum. Et ipse Edwardus accepit ibi uxorem nobili genere, de qua ortus est ei Edgarus apeling et Margareta regina Scocie et Cristina soror eius” — *Leges Edwardi Confessoris*. Internet resource. Access regime: http://www.earlyenglishlaws.ac.uk/laws/texts/ecf2/view/#edition,1_0_c_35_1/commentary,1_0_c_34_3 [31.07.2014].

ня Священної Римської імперії на сході і створював своєрідну буферну зону між Київською Руссю та Імперією. Союз з угорським королівством було остаточно закріплено династичним шлюбом між принцом Андрієм та Анастасією, донькою Ярослава Мудрого¹⁵.

Подібним чином Ярослав Мудрий використав на свою користь присутність на своїй службі норвезького принца Гарольда, який з часом зайняв норвезький трон під іменем Гарольда III Хороброго (1047—1066). Союз із ним київський князь скріпив також через династичний шлюб — Гарольд одружився із Єлизаветою Ярославною¹⁶.

Отже, є достовірні підтвердження в джерелах, що Ярослав Мудрий використовував вигнанців, які перебували при його дворі як засіб політичного впливу у власних зовнішньополітичних інтересах і, ймовірно, шлюб Едварда Етелінга теж був частиною зовнішньої політики князя, або наслідком укладення певної угоди, свідчення про яку не дійшли до нашого часу.

До сьогодні відкритим залишається питання походження дружини Едварда Вигнанця. Джерельний матеріал, що містить інформацію про походження Агати, є доволі обмеженим, окрім того, англо-нормандські хроністи, подаючи суперечливу інформацію, внесли сум'яття стосовно її походження. Анонімний автор англо-саксонської хроніки, як і Сімеон Дюркхемський та Флоренс Ворчестерський, писав, що Агата була донькою родича імператора Генріха¹⁷. Автор хроніки Мелроузького абатства записав, що Агата була донькою імператора Генріха¹⁸. Вільям Мальмесбургський та Віталій Ордерік записали інформацію стосовно її угорського походження¹⁹. Також хроністи подають і іншу, менш конкретизовану, інформацію, що дало історикам підстави висунути декілька версій стосовно її походження, серед яких варто виділити київську, угорську, польську та німецьку версії, кожна з яких заслуговує на увагу. Зважаючи на те, що шлюб Едварда Вигнанця та Агати було укладено у Київській Русі, то ці версії варто розглянути у контексті зовнішньої політики Ярослава Мудрого, оскільки без його згоди як опікуна одруження було б неможливим.

Однією із вірогідних версій є київська, згідно якої Агата була донькою або племінницею Ярослава Мудрого, оскільки ми знаємо, що київ-

¹⁵ Л. Войтович: *Княжа доба на Русі: портрети еліти*. Біла Церква 2006, с. 266.

¹⁶ Там само, с. 267.

¹⁷ *The Saxon Chronicle...*, с. 248; Simeon of Durham: *History of the Kings of England...*, с. 526; Florence of Worcester: *Chronicle...*, с. 133.

¹⁸ *Chronica de Mailros...*, с. 44.

¹⁹ William of Malmesbury: *Chronicle of the Kings of England...*, с. 253; Ordericus Vitalis: *The Ecclesiastical History of England and Normandy*. Transl. by Th. Forester. London 1854, с. 12.

ський князь видавав власних доньок заміж за принців-вигнанців, що перебували при його дворі. Ґрунтовні розвідки з цього питання зробили історики Рене Жетте²⁰ та Норман Інґхем²¹. Аргументи прихильників цієї версії базуються в основному на ономастичному матеріалі, оскільки ім'я Агата поширене серед Рюриковичів, а імена її дітей (Христина та Маргарита) є нехарактерними для Англії XI ст.²² Однак серед дітей Ярослава Мудрого не було доньки Агати. Із джерел нам відомо лише про трьох дочок київського князя, а аргументи прихильників цієї теорії базуються на зображенні сім'ї князя на фресці у соборі Святої Софії в Києві, де обабіч князя зображено начебто п'ять синів і п'ять дочок. Цей аргумент є недостатнім, оскільки для збереження симетричності зображення його автор міг намалювати молодших синів із сторони, де начебто зображені лише дочки²³. Також, кількість відомих із писемних джерел дітей Ярослава Мудрого — десять, збережена на фресці. Окрім того, шлюб із принцом-вигнанцем, королівство якого спочатку перебувало під владою данських завойовників, а пізніше повернулося до представника саксонської династії Етелінгів — Едварда Сповідника (1042—1066) в обхід законних спадкоємців прямої гілки, було не вигідною партією для Рюриковичів. Скандинавські країни, по смерті Кнута I у 1035 р. та пізніше його сина, втратили інтерес до долі Едварда Вигнанця, оскільки зникла загроза їх суверенітету. Якщо до 1042 р. шведський король міг використати Едварда, як законного спадкоємця саксонської династії, у боротьбі із намаганням Кнута I та його спадкоємців підкорити собі Скандинавію, то разом із зникненням зовнішньої загрози для Скандинавських країн, Едвард став відігравати дуже незначну роль на світовій політичній арені. Варяги більше не були зацікавлені у тому, щоб допомогти Едварду повернути трон, надавши йому військову допомогу. Ярослав Мудрий, через тісні контакти із скандинавськими країнами, був добре обізнаний із внутрішніми справами англійського королівства і знав про повторне утвердження Саксонської династії, тому міг правильно оцінити потенційні можливості Едварда Вигнанця у завоюванні трону. Власне, із поверненням до влади в Англії саксонської династії і пов'язаний переїзд Едварда до Угорщини. Очевидно, Ярослав Мудрий, розуміючи, що

²⁰ R. Jetté: *Is the Mystery of the Origins of Agatha, Wife of Edward the Exile, Finally Solved?* "New England Historical and Genealogical Register" 1996, Vol. 150, с. 417—432.

²¹ N. Ingham: *A Slavist's View of Agatha, Wife of Edward the Exile, as a Possible Daughter of Jaroslav the Wise*. "New England Historical and Genealogical Register" 1998, Vol. 152, с. 216—223; Його ж: *Has a Missing Daughter of Jaroslav Mudryj Been Found?* "Russian History" 1999, Vol. 25, с. 231—270.

²² Л.В. Войтович: *Кров Рюриковичів у жилах шотландських королів*. В: *Україна в Центральній-Східній Європі (з найдавніших часів до кінця XVIII ст.)*. Вип. 7. Київ 2007, с. 96.

²³ W. Humphreys: *Agatha, Mother of St. Margaret...*, с. 34.

шансів у Едварда зайняти трон практично немає, дозволив переїзд англійського принца до сусідньої країни, однак залишив його у полі свого зору. Троє доньок Ярослава Мудрого були видані заміж за майбутніх спадкоємців королівств згідно із зовнішньополітичними інтересами князя, а одруження однієї з них з принцом, що фактично втратив можливість здобути владу, було не вигідним для зовнішньополітичних інтересів Русі.

На початку XX ст. безсумнівно вважалося, що шлюб було укладено в Угорщині із донькою або родичкою короля Стефана I (1000—1038), оскільки історики були переконані, що принци увесь час свого вигнання на континенті перебували на території угорського королівства. Угорська версія походження Агати знаходить підтвердження в англо-нормандських джерелах²⁴. Однак ця версія зараз видається маловірогідною, хоча б тому, що якби Стефан I одружив свою доньку із англійським принцом, то він не передав би владу Петеру Орсело в обхід легітимних спадкоємців²⁵. Для Ярослава Мудрого шлюб англійського принца із донькою чи близькою родичкою Стефана I був не вигідним. По-перше, якщо припустити, що у Стефана I була донька Агата, про яку не згадали в угорських хроніках, то київський князь був зацікавлений у тому, щоб одружити із нею власного сина, який таким чином отримав би шанс стати королем Угорщини. По-друге, Ярослав Мудрий підтримував претензії на угорську корону племінника Стефана I — Андрія I, котрий впродовж 1038—1046 рр. перебував при дворі Ярослава Мудрого. Якщо б Едвард Етелінг був одружений із спадкоємицею угорського короля з династії Арпадів, то Ярослав був би зацікавлений в тому, щоб допомогти йому зайняти трон. Отож, маловірогідною видається версія угорського походження Агати в контексті зовнішньої політики Ярослава Мудрого.

Цікавою є польська версія походження Агати, що у 2009 р. була запропонована Джоном Равільйо, котрий стверджує, що Агата була донькою польського короля Мешка II (990—1034)²⁶. Ярослав Мудрий активно втручався у внутрішню політику польського королівства. Фактично київський князь, переслідуючи власні зовнішньополітичні інтереси, а саме намагання стримати експансивну політику німецьких імператорів, не дозволив Священній Римській імперії поглинути польське королівство. У 1042 р. союз Київської Русі і Польщі було зафіксовано і закріплено шлюбом Казимира I (1016—1058) із молодшою сестрою Ярослава Марією-Добронею (1011—1087), та Ізяслава Ярославича (1024—1078) з сестрою Казимира — Гертрудою (1025—1108).

²⁴ William of Malmesbury: *Chronicle of the Kings of England...*, c. 253.

²⁵ G. Ronnay: *The Lost King of England...*, c. 111.

²⁶ J.P. Ravilious: *The Ancestry of Agatha, Mother of St. Margaret of Scotland*. "The Scottish Genealogist" 2009, no 55, c. 70—84.

Автори польської версії походження Агати базують свою доказову базу на помилковому припущенні, що Едвард Вигнанець знайшов притулок при дворі польського короля Мешка II та що саме він був їхнім опікуном²⁷. Однак виходячи із того, що опікуном малолітнього принца був Ярослав Мудрий, такий шлюб був не вигідним як для київського князя так і для польського короля Казимира. Угоду із Польщею було укладено у 1042 р. і затверджено двома політичними шлюбами, тому необхідності у одруженні сестри польського короля із англійським вигнанцем не було. Отож, Ярославу Мудрому вигіднішим було залишити Едварда неодруженим, щоб мати можливість використати його одруження в подальшому у власних зовнішньополітичних інтересах.

Більш вірогідною у контексті зовнішньої політики Ярослава Мудрого виглядає німецька версія походження Агати, певне підтвердження якої є в англо-нормандських джерелах, що дійшли до нашого часу. Німецьку версію умовно можна розділити на дві. За однією, Агата була донькою імператора Генріха III (1017—1056), за іншою — донькою родича імператора — Людольфа Брауншвейга²⁸. У своїй зовнішній політиці Ярослав Мудрий перш за все піклувався про збереження цілісності Київської Русі і в цьому контексті він протидіяв намаганням правителів Германської імперії розширити свою територію на схід. Його втручання у справи престолонаслідування у польському та угорському королівствах свідчить про те, що князь намагався створити своєрідну буферну зону між своєю державою та імперією. Із самою імперією київський князь намагався встановити дружні стосунки. Нам відомо, що 30 листопада 1040 р. посольство Ярослава Володимировича було в Альштетті (Тюрингія), але коли 6 січня 1043 р. Ярослав запропонував германському імператору Генріху III закріпити союз шлюбом з однією зі своїх доньок, йому було відмовлено²⁹.

Маловірогідним видається, що для утвердження союзу Київської Русі та Священної Римської імперії імператор погодився б укласти угоду про шлюб між своєю донькою та англійським вигнанцем. По-перше, у джерелах німецького походження, які велися особливо скрупульозно у всьому, що стосувалося імператорської родини, немає згадок про те, що у Генріха III була донька Агата. Нам відомо лише про одну його доньку від першого шлюбу із Гунхільдою Данською — Беатрису. По-друге, навіть якщо припустити, що імператор таки мав доньку Агату, яку з певних причин не було записано у хроніках, то для неї, як і для доньок Яросла-

²⁷ M.A. Guido, J.P. Ravilious: *From Theophanu to St. Margaret of Scotland: A Study of Agatha's Ancestry*. "Foundation" 2012, no 4, c. 89.

²⁸ A. Wolf: *Who was Agatha, The Ancestress of Scottish and English Kings?* "Foundations" 2011, no 3, c. 503.

²⁹ Л. Войтович: *Княжа доба на Русі: портрети еліти...*, с. 266.

ва Мудрого, одруження з принцом-вигнанцем, який практично втратив шанс на отримання трону, оскільки у 1040-х рр. саксонська династія повернула собі правління, було не вигідною партією. Також, на нашу думку, якби в ході переговорів імператор погодився видати власну доньку заміж за того, кого пропонував би київський князь, то більш прийнятним для Ярослава Мудрого було б видати її за свого сина, а не за вигнанця.

Після невдалої спроби закріпити німецько-руський союз шлюбом німецького імператора з представницею династії Рюриків, Ярослав Мудрий став налагоджувати стосунки з впливовими німецькими князями, щоб стримувати активну політику німецької імперії на сході. Своїх синів київський князь одружив із сестрою трірського єпископа Бурхарта, донькою Леопольда фон Штаде та донькою саксонського маркграфа Оттона³⁰. Зважаючи на вищенаведені факти, вірогідним є те, що Ярослав Мудрий був зацікавлений у шлюбі Агати, доньки одного із німецьких князів — Людольфа Брауншвейга (1003/1005—1038), що був родичем імператора Генріха III, з Едвардом Вигнанцем. Однак Людольф помер задовго до початку переговорів між імператором та київським князем, а також раніше, ніж Ярослав Мудрий розпочав політику зближення із німецькими князями, отож питання про шлюб Агати міг вирішувати лише особисто імператор, тому незрозумілим є те, *що* такий шлюб давав обом правителям. Згідно тогочасних традицій після смерті батька Людольфа Агата мала б рости при імператорському дворі і, можливо, саме її шлюб із Едвардом Вигнанцем і став тим чинником, що закріпив союз між державами. Такої думки притримується і історик Габріель Роні, котрий стверджує, що цей шлюб закріпив союз Ярослава Мудрого з Генріхом III³¹.

Історик Армін Вольф вважає, що одруження Агати із Едвардом було наслідком провалу політики Ярослава Мудрого стосовно німецького імператора. На його думку, поки делегація київського князя перебувала при імператорському дворі, Агату було відправлено до двору Ярослава Володимировича, що було звичною для XI ст. практикою³². Після провалу запланованого Ярославом Володимировичем шлюбу між його донькою та імператором, логічним є те, що київський князь не одружив племінницю імператора із кимось зі своїх синів, але одружив її з англійським вигнанцем³³. Вірогідним також є те, що імператор, не приставши на пропозицію шлюбу з донькою київського князя, погодився видати свою племінницю за сина Ярослава Мудрого. Однак для синів Ярослава Мудрого така партія була не найкращою. Зважаючи на те, що київському князю потрібно було стримувати активність німецьких князів на сході,

³⁰ Там само.

³¹ G. Ronnay: *The Lost King of England...*, с. 118.

³² A. Wolf: *Who was Agatha, The Ancestress of Scottish and English Kings?*..., с. 519.

³³ Там само, с. 519—520.

то вигіднішим було одруження синів Ярослава із доньками великих німецьких князів, що володіли землями на східних теренах імперії і мали прямий вплив на політику німецького імператора. Зважаючи на вищенаведені факти у контексті політики Ярослава Мудрого стосовно Священної Римської імперії, цілком вірогідним видається версія стосовно німецького походження Агати.

Отож, Ярослав Мудрий впродовж 1025/1028—1046 рр. був опікуном англійських принців Едмунда та Едварда Вигнанця з династії Етелінгів. Аналіз хронологічних даних дає можливість стверджувати, що шлюб Агати та Едварда Вигнанця було укладено не пізніше ніж на початку 1045 р. при дворі великого київського князя Ярослава Володимировича. Вибір дружини принца був обумовлений зовнішньополітичними інтересами Київської Русі, а саме налагодженням міждержавних зв'язків із Священною Римською імперією. В контексті зовнішньої політики Ярослава Мудрого у період 40-х рр. XII ст. вірогідною видається версія німецького походження Агати, згідно якої вона була донькою Людольфа Брауншвейга, брата німецького імператора Генріха III.

Maria Gawriliszin

Ślub Edwarda Wygnańca, królewicza angielskiego, w kontekście europejskiej polityki Jarosława Mądryego

Streszczenie

Artykuł opisuje pochodzenie Agaty, żony królewicza angielskiego Edwarda Wygnańca. Autorka analizuje różne wersje jej pochodzenia w kontekście polityki zagranicznej opiekuna jej męża, wielkiego księcia kijowskiego Jarosława Mądryego. Dyskusja na ten temat wciąż trwa, ale według autorki artykułu, analizując to zagadnienie w odniesieniu do polityki Jarosława Mądryego, lepsze podstawy naukowe ma wersja przedstawiona przez niemieckich badaczy.

Maria Havrylyshyn

The marriage of Edward the Exile in a context of the internal policy of Yaroslav the Wise

Summary

The article considers the problem of Agatha's, the wife of Edward the Exile, ancestry. The author analyzes a different version of the Agatha's ancestry in a context of internal policy of Yaroslav the Wise, who was the guardian of her husband. The debate about Agatha's origin continues, but the author concludes that the German theory of descent for Agatha has better evidence base in the context of Yaroslav the Wise's foreign policy.